

da kurulan bir heyet tarafından on ay kadar süren sayım işlemleri neticesinde tesbit edilerek iki nüsha halinde deftere yazılmıştır. Heyet ayrıca koleksiyondan bazı eser ve belgeleri müze kütüphanesine, Askerî Müze'ye, Kütübhâne-i Umûmî'ye, tarih komisyonuna ve Topkapı Sarayı'na göndermiştir. Abdurrahman Şeref Bey'in bildirdiğine göre Yıldız Sarayı'nda büyük kütüphane ve hususi kütüphane olmak üzere iki kütüphane mevcuttu. Bu kütüphanelerdeki 20.535 yazma ve basma kitabın adları, konuları, numaraları, cilt ve sayfa sayısı, basım yılı, telif tarihi, dili, mütercimi ve açıklamalar şeklinde 1911'de düzenlenen dört defterde (toplam 1118 yaprak) kayıtlıdır. Ancak aynı tarihte kütüphaneye ilişkin başka bir kayıttaki kütüphane mevcudunun 30.000'in üzerinde olduğu ve kayda geçirilmemiş kitapların bulunduğu belirtilmektedir. Kayıtsız kitapların Abdurrahman Şeref Bey'in sözünü ettiği hususi kütüphanede ve çoğu sandıklar içinde muhafaza edilen eserlerden meydana geldiği tahmin edilmektedir. Kütüphane 1910 yılında Maarif Nezâretî'ne geçtikten sonra kitap ve özellikle süreli yayınlardaki eksikliklerin tamamlanması yoluyla zenginleştirilmeye çalışılmıştır. Bunun için satın alma ve abonelik yanında ülkede yayımlanan eserlerden birer adedinin buraya gönderilmesi istenmiştir. Kütüphanenin 1924'te vekiller heyeti kararıyla mefruşatıyla birlikte Dârülfünun'a devrine karar verilmiş, 1925'te Beyazıt-Süleymaniye yolundaki Mekteb-i Nüvvâb binasına taşınmıştır. Koleksiyon bugün, İstanbul Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Nâdir Eserler Bölümü'nde araştırmacılara hizmet vermektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, YEE, nr. 2521, K. 10, Zrf. 154; BA, YED, nr. 397, 398, 399, 400; *Dolmabahçe Sarayı Arşivi Defterler Listesi* (1292); *Dolmabahçe Sarayı I. Evrak Defteri*, nr. 589; *Dolmabahçe Sarayı II. Evrak Defteri*, nr. 455; İÜ Ktp., Nâdir Eserler, TY, nr. 9523, adet 6, 12; İÜ Ktp., *Varide Defteri*, sy. 413, s. 310; Tuba Çavdar, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kadar Osmanlı Kütüphanelerinin Gelişimi* (doktora tezi, 1995), İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 69-73, 83; Leman Şenalp, *İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi*, Ankara 2001, s. 12-16; Murat Candemir, *Yıldız'da Kaos ve Tasfiye*, İstanbul 2007; Şemim Emsen, "Osmanlı İmparatorluğu Devrinde Türkiye Kütüphanelerinin Tarihçesi", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, sy. 9, Ankara 1960, s. 1-2, 14-35; Kâmil Su, "Eski İstanbul Kütüphaneleri ve Bir İstatistik", a.e., sy. 24 (1975), s. 3, 216.

TUBA ÇAVDAR KARATEPE

YILDIZNÂME

Gezegenlerin konum ve hareketlerinin dünyadaki olayları ve insanların kaderini etkilediği inancına dayanan fallara dair eserlerin Türkçe'deki ortak adı.

Yıldız falı yıldızların konum ve hareketlerinin bir işaret sistemi oluşturduğuna, bu sayede insan hayatının evrelerinin bilinebileceği iddiasına dayanır. Arapça'da buna **ilmü't-tencim / ilmü ahkâmî'n-nü-cüm**, Batı dillerinde **astroloji**, Türkçe'de **müneccimlik, yıldız falı ve yıldız bakıcılığı** adları verilir. Yıldız falına bakmak üzere yazılmış kitaplara da **yıldız-nâme** denir. Bunlar falcılık tekniğiyle yazılmış bilimsellikten uzak eserlerdir.

İnsanlar çok eskiden beri ay, güneş ve yıldızları merak etmiş, bunların konum ve hareketlerini anlamak amacıyla günlük, aylık ve yıllık evrelerini gözlemlenmiştir. Paleolitik döneme ilişkin araştırmalar bunu ortaya koymaktadır. Meselâ kadîm Mezopotamya'daki topluluklar her yıldızın yer-yüzünde bir etki alanı bulunduğuna inanmış, güneşi ve ayı incelemek için tapınaklarını (zigurat) piramit biçiminde yapmışlardır. Bu gözlemler esnasında dünya hayatı ile yıldızlar arasında ilişki kurarak gezegenlerin akıllı varlıklar olduğu ve hareketlerinin bir anlam taşıdığı kanaatine varmışlardır. Bâbilli rahiplerin gök cisimlerine yönelik aşırı ilgisi bunların kutsallıklarına inanmalarından kaynaklanıyordu. Başlangıçta sadece kralların ve milletlerin kaderiyle irtibatlandırılan bu hareketler zamanla bütün insanlara teşmil edilmiştir. Bâbilliler bir kurban edilen hayvanların ciğerlerine bakarak (haruspex / ilmü'l-ekyâd), diğeri gökyüzünü gözlemek suretiyle (hemeroloji-horoskop / ilm-i nücüm, ilmü'l-envâ', ilmü da'veti'l-kevâkib) gerçekleştirilen iki tür fala başvuruyordu. Bu gözlem işlemini önemseyen ve Sirius yıldızı ile Nil nehrinin taşması arasında ilişki kuran Mısırlılar, astrolojide önemli işlevi olan tutulum çemberini 10'ar dereceye otuz altı bölüme ayırmışlardır; bundan ilham alınarak sonraları zodyak 30 dereceye on iki parçaya bölünmüştür. Çinliler de ayın bir aylık hareketini yirmi sekiz bölüme, güneşin bir yıllık hareketini de on iki bölüme taksim etmişlerdir. Yunanlılar önceki tecrübelerine dayanarak gök cisimlerinin ve özellikle güneşin denizler, bitkiler, hayvanlar ve insanlar üzerinde etkilerinin bulunduğunu ileri sürmüşlerdir.

Bu dönemde Bâbil'de ve Mısır'daki güneş merkezli evren modeli dünya merkezli evren anlayışına taşınmış, esir adı verilen bir tek maddeden oluşan ay üstü âlem ulvî ve kutsal kabul edilmiş, dört unsurdan meydana gelen ay altı âlemin kevn ve fesada uğradığı ileri sürülmüştür. Ulvî olanın süflî olanı etkileyeceği düşüncesinden hareketle ay üstü âlemin ay altı âlemi etkilediği düşünülmüş, bu etkileşim sempati-antipati ilkesine bağlanmış, bu ilkenin etkili olduğu yerin zodyak (burçlar kümesi) olduğu kabul edilmiştir. Ortaçağ'da kilise çevreleri, gök cisimleriyle insan bedeni arasındaki etkileşimi esas alan astrolojik uygulamalara onay vermiş, bu bağlamda insanın özgürlüğü ile Allah'ın yaratıcılığı arasındaki ilişkiyi tartışmıştır. Yer merkezli evren görüşüne karşı çıkan Galileo, Copernicus ve Kepler gibi bilim adamları astrolojiyi astronomiden ayırıp bilim dışı bir meslek olarak ilân etmiştir. Aydınlanmacı filozoflar metafiziğe karşı menfi tavırlarını burada da göstermiş ve metafiziğe kapalı pozitivist yapıdan bunalan insanlar XX. yüzyılda tekrar okültizme yönelmiştir.

Dokuz sınıflı evren anlayışını benimseyen eski Türkler, dört yönün her birinde dokuz ve bütün evrende toplam otuz altı burcun bulunduğunu kabul etmişlerdir. Ayların on iki hayvan adıyla adlandırıldığı eski Türk takviminde her ayın kendisine tekabül eden bir hayvanın özelliklerini taşıdığı ve bu ay içinde dünyaya gelen insanların karakterlerinin de bu özelliklere sahip olduğu düşünülmekteydi. İslâm öncesi dönemde Araplar arasında da yıldızlara tapınanlar ve yağmur, rüzgâr, deprem gibi doğa olaylarının yıldızların etkisiyle meydana geldiğine inananlar vardı (bk. ENVÂ'). İslâm dini bu inançları tevhid ilkesine aykırı bularak ortadan kaldırmıştır. Kur'an-ı Kerim'de ay, güneş, yıldız ve burçlardan söz edilmekte, bunların yerleri ve konularına dikkat çekilmekte, Allah'ın ilim ve kudretine tanıklık eden gök cisimlerinden hareketle mârifetullahı ulaşmanın önemi vurgulanmaktadır. Hadislerde de yıldızlara yaratıcı güç atfetmenin tevhid inancı ile bağdaşmayacağını bildiren çok sayıda ifade yer almaktadır. Hz. Ali, bir yolculuk dolayısıyla Medine'den ayrıldıklarında Hz. Peygamber'in kendi elinden tutarak, "Burası Arap yarımadasıdır, yıldızlar onları saptırmadıkça şirkten arınmış durumdadır" dediğini, "Yıldızlar nasıl saptırır?" diye sorduğunda, "Yağmur yağınca şu yıldız bize yağmur yağdırdı demek suretiyle" şeklinde cevap verdiğini (Hatîb el-Bağdâdî, s. 164-165); başka bir

YILDIZNÂME

defasında da nücûm ehliyle oturup kalkmamasını öğütlediğini (*Müsned*, I, 78); Zeyd b. Hâlid el-Cühenî de Hudeybiye yılında Resûl-i Ekrem'le yolculuğa çıktıklarını ve gece yağmura tutulduklarını, Resûlullah sabah namazını kıldırdıktan sonra kendilerine yağmuru yıldızların yağdırdığını söyleyen kişinin yıldızlara inanıp Allah'ı inkâr etmiş olacağını bildirdiğini (Buhârî, "Meğâzî", 35); İbn Abbas ise Resûl-i Ekrem'in, "İlm-i nücûmdan bir bilgi aktaran sihirde bir bölüm almış olur" dediğini (*Müsned*, I, 227, 311) nakletmektedir. Müneccimlik Hulefâ-yi Râşidîn döneminde de reddedildiği halde sonradan bazı kimseler Ca'fer es-Sâdık'a konuyla ilgili tamamen uydurma bazı isnatlarla bulunmuşlardır. Emevîler ve özellikle yöneticilerinin çoğu Acemler'den meydana gelen Abbâsîler döneminde ilm-i nücûm yeniden gündeme gelmiştir. Halife Mansûr'un Muhammed b. İbrâhîm el-Fezârî'ye Hintçe'den ilm-i nücûma dair kitapları tercüme ettirdiği, hatta Bağdâd'ı müneccimlerden görüş aldıktan sonra kurmaya karar verdiği; Me'mûn döneminde Grekçe'den çevrilen felsefe kitapları içinde ilm-i nücûmla ilgili eserlerin de yer aldığı bilinmektedir. Ebû'l-Hattâb el-Esedî, Hârûn b. Saîd el-İclî ve Câbir b. Hayyân gibi ilm-i nücûmla ilgilenenler eserlerini bu ortamda kaleme almışlardır. Halife Mu'tasım-Billâh zamanında ise müneccimler açıkça eleştirilmiştir. Rivayete göre Ammûriye'yi fethetmek üzere hazırlanırken sefer için seçilen günün uğurlu olmayacağını ileri süren müneccimlere rağmen sefere çıkan halife fetihle geri dönünce müneccimleri cezalandırmıştır. Ancak Abbâsîler'in son dönemlerinde bâtinî akımların ortaya çıkışıyla müneccimlik tekrar gelişip yayılmıştır.

İslâm tarihinin ilk dönemlerinde astronomiyle astroloji arasındaki farklar belirgin olmadığı için bazı filozof ve bilimler astronomi yanında astrolojiyle de ilgilenmişlerdir. İlm-i nücûm (astronomi) ve ilm-i ahkâm-i nücûm (astroloji) ayırımı yapan Fârâbî, *en-Nüket fî mâ yeşihhu ve mâ lâ yeşihhu min 'ilmi'n-nücûm* adlı eserinde bu iki disiplin arasındaki farkları göstermeye çalışmıştır. Yıldızların ay altı âlemdaki etkilerini tartışan İbn Haldûn ise bu konuda tecrübî bilgi ile bir şey söylemeyeceğini belirtmekte ve yerde olup bitenler üzerinde gök cisimlerinin tesirinin bulunduğunu iddia etmenin tevhid inancıyla bağdaşmadığını kaydetmektedir (*Mukaddime*, II, 1255-1260). Hatîb el-Bağdâdî ilm-i nücûmu biri mubah, diğeri haram

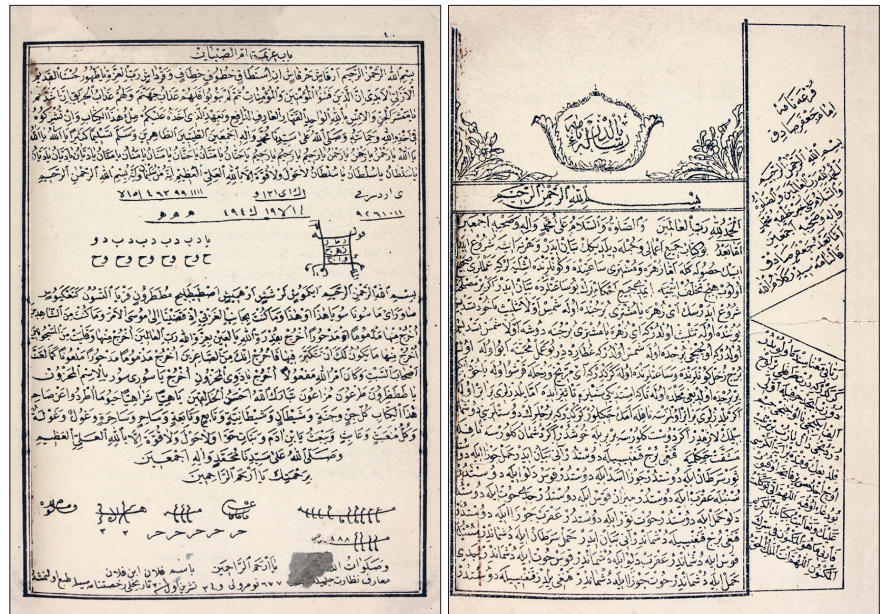
olmak üzere ikiye ayırır. Kur'an'da ve hadislerde gök cisimlerinin hareket, konum ve birbiriyle uyumundan bahseden ifadeler doğrultusundaki görüşleri birincisinin, yeryüzündeki olayların yıldızlara nisbet edilmesini ve bunun sonucunda onların uğurlu veya uğursuz sayılmasını da ikincisinin kapsamında sayar (*el-Kavûl*, s. 126-170). Câbir b. Hayyân ve Ebû Ma'sher el-Belhî gibi müslüman astrologlar Bâbil, Yunan ve Hint astrolojilerinin bir sentezi olarak ortaya çıkan iddialarla fiziksel sebepler arasında ilişki kurmaya çalışmış, böylece ilm-i nücûmu nisbeten büyüden ve faldan uzaklaştırmıştır.

Uygulama Şekilleri. İlm-i nücûmun, yıldızlara tapınma harf sembolizmini (ebced) kullanarak yıldızların konum ve hareketlerinden anlam çıkarma ve burçlar kuşağı ile tefe'ülde bulunma şeklindeki çeşitlerinden söz edilebilir. En yaygın uygulanan biçimleri mevâlid (insanın doğumu sırasında burçlar kuşağındaki yıldızın konumuna bakarak gaybdan haber verme) ve ihtiyârâtür (bir işe uğurlu ve uğursuz sayılan vakitleri seçerek karar verme). Yıldıznâmelere yedi gezegen, on iki kamerî ay ve on iki burcun esas alındığı bir sistemden bahsedilir. Yıldız bakanın görevi yıldızına bakıranla gök cisimleri arasındaki gizli ilişkiyi bulmaktır. Burcun yer aldığı ayı bilmek için hazırlanan tablolar

da o kişinin doğum günü işaretlerini ve doğum saati bulunur. Buna göre doğum tarihine rastlayan burçtan sonra başlamak üzere doğum saati adedince sayılır ve doğum saatinin rastladığı yer onun yükselen burcu kabul edilir. On iki bölüme ayrılan gök haritasının her bölümüne bir burç adı verilir. Her insan bu burçlardan birinin tekabül ettiği tarihte doğar; buna "öz burç" denilir. Doğum anında güneşin bulunduğu burca ise "yükselen burç" adı verilir. Yıldıznâmelere katkilerin öz burç ile yükselen burcun etkisiyle oluştuğu iddia edilir. Klasik telakkiye göre haftanın yedi gününden her biri bir yıldızın etkisi altındadır. Bu yıldızlar güneş, ay, Merkür, Venüs, Mars, Jüpiter ve Satürn'dür. Haftanın her gününün birinci saati güneşin doğum anında başlar. Burçlar da üçgen şeklinde dört gruba ayrılır ve her biri toprak, su, hava ve ateşten birine tekabül eder. Bir kişinin burcu onun doğum anında hangisinin etkisinde kaldığına bağlıdır. Bazan da gök cisimlerinin zodyakta izlediği yol esas alınır. Bir gezegen gökyüzünde hareket ederken on iki hânedan geçer. Bu hâneler gezegenlerin dünyaya etkileri bakımından önemli sayılır.

Yıldız falı genellikle evlilik, iş hayatı, yolculuk ve savaş gibi önemli işlere karar vermeden önce sonucun uğurlu olup olmadığını öğrenmek için yapılmaktaydı. Ayrı-

Risâle-i Yıldıznâme'nin ilk ve son sayfaları (İstanbul 1274)

ca yıldızlardan her birinin bedeninin bir organını etkilediği inancından hareketle tıp alanında da kullanılır ve uygun olmayan bir takımı yıldızının egemen olduğu saatte hasta ameliyat edilmezdi. Dolayısıyla bu konuda hekimlerin de bilgi edinmeleri gerekirdi. Arap alfabesindeki harfler ateş, toprak, hava, su şeklinde dört gruba ayrılarak her gruba yedi harf taksim edilmiştir. Ebced-i sagir cetveli harfin ebced-i kebîr değerinden 12 sayısı çıkartılarak bulunur. Meselâ kâf harfinin ebced-i kebîr değeri 20, ebced-i sagir değeri 8'dir. Ebced-i kebîr değeri 12 olan harflerin ebced-i sagir değeri yoktur. Bazı sistemlerde ise elde edilen rakamın son harfi yıldızın ebcedindeki sıralamada hangi burca tekbül ediyorsa o burç esas alınarak işlem yapılır. Bazı münecimler çocuğun doğum anındaki burç ve yıldızın konum ve ahkâmına, hatta mümkünse çocuğun ana rahmine düşüş gecesinin ortasındaki burca ve bazı yıldızların yükseliş ve inişine bakarak tâlihini belirlemeye çalışırlardı.

Güneş, ay ve yıldızların dünya üzerinde ticar, soğuk, yaz, kış, med, cezir şeklinde sesirlerinin bulunduğu bilinmektedir. Bu olayların insanları etkilediğine şüphe yoktur. Bu açıdan bakıldığında okült tecrübelerin pozitif değerlendirmelere en yakın olanı astrolojidir. Astrolojinin horoskopları yıldız ve gezegenlerin konumları dikkate alınarak hazırlanır. Büyüçü çeşitli hareket ve nesnelere vasıtasıyla kişinin dikkatini başka yöne çektiği gibi, astrolog da bu etkiyi horoskop haritası ile yapar. Astrolojik kehanet ise horoskop haritasının yorumlanması ve zodyak işaretleriyle yeryüzündeki olaylar arasında gizemli ilişkilerin kurulması ile başlar. Burada gökyüzünde olanların benzerinin yeryüzünde de olduğu, yıldızlarda yazılı şeylerin yeryüzüne de yansıdığı, insanın makrokozmosun mikrokozmik modeline dayandığı şeklindeki ön kabuller etkilidir.

Yıldıznâmelerde burçların özelliklerine dair yer alan bilgiler geçmiş tecrübeler sayesinde ortaya çıkmıştır. Günümüzde astroloji giderek yayılmakta, yazılı ve görsel basında hak etmediği kadar yer almaktadır. İstatistiklere göre Amerika Birleşik Devletleri'nde çıkan gazetelerin dörtte üçünde günlük astroloji ve fal sütunlarına yer verilmekte, şehir ve kasabalarda özel astroloji danışmanları bulunmaktadır. Sonuç olarak İslâm dini diğer okült uygulamalarda görüldüğü gibi bu fantezilere de olumsuz bakmaktadır. Birtakım işlemler sonucu yıldızların insanları etkilediği inancın tevhid inancına aykırı bir du-

rumdur. Bu tür faaliyetler inanç boyutuna taşınmadan fal, eğlence ve fantezi diye yapılsa bile bazı saf insanları aldatma ve onları istismar etme anlamına gelir. Dolayısıyla yıldız bakıcılığı bu şekilde bir hurafe, bid'at ve bâtil inanç olup onu icra eden kimse gayri ahklâkî bir tavır içindedir. Konuyla ilgili Arapça literatürü daha çok astroloji ve falcılıkla ilgili genel kitaplar, ayrıca mevâlid, ihtiyârât, havâs, envâ' gibi konulara dair eserlerden oluşmaktadır (bk. HAVAS İLMİ; İLM-i AHKÂM-ı NÜCÛM). Türkçe'de fal ve falcılıkla ilgili kitaplar yanında müellifi bilinen veya bilinmeyen birçok yıldıznâme mevcuttur.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, I, 78, 227, 311; Fârâbî, *İhşâ'ü'l-'ulûm* (nşr. Osman M. Emîn), Kahire 1350/1931, s. 43-44; Hatîb el-Bağdâdî, *el-Kavl fi 'ilmi'n-nücûm* (nşr. Yûsuf b. Muhammed es-Saîd), Riyad 1420/1999, s. 126-170, ayrıca bk. neşredenin girişi, s. 104-121; İbn Haldûn, *Mukaddime* (trc. Süleyman Uludağ), İstanbul 1983, II, 1255-1260; Taşköprizâde, *Miftâhu's-sa'âde*, I, 337, 359-387; *Risâle-i Yıldıznâme*, İstanbul 1274/1858, s. 1-12; Ahmed Mûsâ ez-Zerkâvî el-Felekî, *Mefâtihu'l-ğayb*, Kahire 1325/1907, s. 2-17, 54-55; Ebû'l-Muammer Fuâd, *Mükemmel Remil Kitabı*, İstanbul 1339, s. 100-105; Mehmet Gayyûr, *Zâyiçenizi Biliniz*, İstanbul 1928, s. 3-7; T. Fahd, *La divination arabe*, Paris 1987, s. 483; Hadîce Fehmî, *'İlmü'l-felek ve me'âlimü şahşiyetlik 'alâ hasebi şehri mevulidik*, Kahire, ts. (Mektebetü Medbûlî), I, 5-13; Abdülmecid b. Sâlim el-Meş'abî, *et-Tencim ve'l-müneccimün ve hükümü zâlike fi'l-İslâm*, Riyad 1419/1998, s. 37-45, 183-233; R. Kieckhefer, *Ortaçağda Büyü* (trc. Zariife Biliz), İstanbul 2003, s. 177-200; Sofi Tram-Semen, *Türk Astrolojisi*, Ankara 2004, s. 6; D. Burton - D. Grandy, *Büyü, Gizem ve Bilim* (trc. Yasemin Tokatlı), İstanbul 2005, s. 111-140; Bülent Kısa, *Havâs'sın Derinlikleri*, İstanbul 2005, s. 49-153; İsmet Zeki Eyuboğlu, *Anadolu Halk İlaçları*, İstanbul 2007, s. 513-514; A. von Nettesheim, *Gizli Felsefe Ya da Büyü Felsefesi* (trc. Levent Özşar), Bursa 2008, II, 126-148; L. E. Jerome, *Astroloji Çürütüldü* (trc. E. Rennan Pekünlü), İstanbul 2009, s. 61-63; İlhan Kuttuer, "Burç", *DİA*, VI, 422-424.

İLYAS ÇELEBİ

YİVA

Öğüz boylarından biri.

Kâşgarlı Mahmud (XI. yüzyıl) boyun adının İva, Yava, Yıva ve Ava gibi söylenişlerini tesbit etmiş, bunu dördüncü sırada zikrederek damgasının şeklini de vermiştir. Reşidüddin'in (XIV. yüzyıl) listesinde ise adı Yıva biçiminde yazılan boy yirmi üçüncü sırada yer almıştır. Yine orada Yıva'nın "mertebesi hepsinden üstün" mânasını taşıdığı, İgdir, Bügdüz ve Kınık boyları ile ortak ülüşünün aşığı ve kış, ortak onkunlarının ise çağrı (çakır kuşu) olduğu yazılmıştır.

Öğüzlar'ın Üçok koluna mensup Yıvalar'a ait en eski bilgi 553 (1158) yılından daha geriye gitmez. Bu tarihte İva Perçem'e mensup Türkmenler'in Cebel'de (İran-Kürdistan eyaleti) yağma faaliyetlerini arttırmaları üzerine Abbâsiler, Mengü Bars kumandasında asker gönderip onların hareketlerine son vermişlerdir. 568'de (1172) Perçem, buyruğundaki Türkmenler'le Hemedan yörelerine akınlarda bulunduktan sonra Dinever'i yağmalamış, Nahçıvan'da bunu haber alan Atabey İldeniz, Perçem'in üzerine yürüyüp onu Bağdat yakınına kadar kovalamıştı. Bunun Bağdat'a girmek için bir hile olabileceğinden şüphelenen Abbâsî halifesi bir yandan asker toplama, surları tahkim etmeye başlamış, diğer yandan İldeniz'e atlar göndermiş ve unvanlar vererek onu tatift etmişti. İldeniz de maksadının sadece bu Türkmenler'i kötü davranışlarından vazgeçirmek olduğunu bildirerek özür dilemiş ve Hânîkin Köprüsü'nü geçmeden geri dönmüştü. Anlaşıldığına göre Perçem Bey halifeyi metbû tanıyordu. Oğulları da halifelere bağlı kalmayı sürdürmüşlerdi. Hatta Yıva beyinin sözü edilen bu hareketi halifenin gizli emriyle yapmış olması da ihtimal dahilindedir.

583 (1187) yılında son Selçuklu sultanı II. Tuğrul ile halifenin veziri Celâleddin İbn Yûnus arasında Hemedan dolaylarında yapılan savaşta Yıvalar halife ordusunda yer aldı. Ordunun sol kolunu teşkil eden Ayaba kumandasındaki Atabegli askerler bozguna uğrayıp kaçmaya başlayınca Yıvalar tarafından kovalandı. Ayaba'nın askerleri Yıvalar'ın takibinden kurtulmak için ağırlıklarını bıraktı ve bunları alan Türkmenler ülkelerine geri döndü. Bu savaşta Yıvalar'ın başında Perçem'in oğlu Mahmud vardı. İlk defa "melik" unvanını kullanan da odur. Irak Selçuklu Sultanlığı'na son veren Hârizmşah Alâeddin Tekiş, İrâk-ı Acem'deki bazı yerleri Selçuklu emirlerine bırakmıştı. Bunlar Hârizmşah'a isyan ederek bozguna uğrayınca kaçıp kurtulan bazı beyler Yıva Meliki Mahmud'a sığındı. Daha sonra halifenin askerleriyle Tekiş'in Hemedan valisi Mayacık'ın ordusu arasında yapılan ve onun galibiyetiyle nihayete eren savaşa Yıvalar'ın da katıldığı tesbit edilmektedir. Fakat Melik Mahmud'un ölüm tarihi belli değildir.

Perçem oğlu Mahmud'dan sonra Fahreddin İbrâhim, Yıva beyi oldu. 593'te (1196) Atabeg Özbek adına Hemedan'ı yönetmeye başlayan Emîr Nüreddin Gökçe'nin Yıvalar'ı ortadan kaldırma planı gerçekleşmedi. 605'te (1208) Fahreddin İbrâhim bir